

ע"פ 1839/15 - טאדסה גטאהון נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון
ע"פ 1839/15

לפני:
כבוד השופט ס' ג'ובראן
כבוד השופט מ' מלצר
כבוד השופטת ד' ברק-ארז

המערער: טאדסה גטאהון

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים
מיום 26.1.2015 בתפ"ח 14572-08-13 שניתן על ידי
כבוד השופט הבכיר צ' סגל והשופטים ב' גרינברגר, וא'
דראל

תאריך הישיבה: ו' באדר ב' התשע"ו (16.3.2016)

בשם המערער: עו"ד דוד ברהום; עו"ד יקבה קאסה

בשם המשיבה: עו"ד עדי שגב

בשם משפחות

הקורבנות: עו"ד ארקדי אליגולאשוילי

פסק-דין

השופטת ד' ברק-ארז:

1. ברגע אחד קופדו חייהם של שניים - עורך דין ובתו - על-ידי לקוח לשעבר שהגיע למשרד כשהוא חמוש באקדח. האם הרשעתו של המערער ברציחתם הייתה בדין או שמא נכון לקבוע כי עומד לו סייג לאחריות פלילית כמי שפעל בחוסר שליטה, היינו כ"אוטומט" על רקע פגעי פוסט-טראומה שהתפרצו אצלו באותו הרף עין? כמו כן, וככל שטענה זו נדחית, האם בדין הורשע המערער בשני מעשי רצח, או שמא היה נכון להרשיעו אך בעבירת רצח אחת מאחר שעל-פי הנתען ירי של אותו קליע קטל את שני המנוחים? ולבסוף, מה צריך להיות עונשו של המערער? אלה השאלות שעמדו במרכזו של הערעור.

כתב האישום וההליכים עד כה

2. ביום 23.7.2013 הגיע המערער לבניין "כלל" בירושלים, ולאחר כ-45 דקות נכנס למשרדו של עורך הדין נתן ז'ורנו ז"ל (להלן: נתן או המנוח), ששימש בעבר כעורך דינו במסגרת הליכי הגירושין מאשתו. המערער ירה למוות בנתן ובבתו ימית ז'ורנו ז"ל (להלן: ימית או המנוחה) שעבדה גם כן במשרד. המערער ניגש תחילה לחדר הפנימי שבו עבד נתן וירה בו מספר כדורים שפגעו בין היתר בגב, בשכם, בכתף, בצוואר ובחלל הפה. מיד לאחר מכן יצא המערער לעבר חדר הכניסה ושם ירה גם בימית, שנפגעה בין היתר בצוואר, בבית החזה ובגב. השניים מתו כתוצאה מן הירי בתוך זמן קצר.

3. בגין האירוע המתואר הוגש נגד המערער כתב אישום לבית המשפט המחוזי בירושלים (תפ"ח 13-08-14572, השופט הבכיר צ' סגל והשופטים ב' גרינברגר ו-א' דראל). כתב האישום (כפי שנוסח לאחר תיקונו בשנית) פירט את הרקע למעשים המתוארים בו כך: המערער עבד בתקופה הרלוונטית כמאבטח והחזיק באקדח שניתן לו מטעם מקום עבודתו. ביום 29.11.2012, מספר חודשים קודם לאירוע המתואר, בעת שנתן עדיין שימש כעורך דינו הגיע המערער למשרדו של נתן, צעק עליו, תבע לקבל את כספו בחזרה, דרש שנתן יפסיק לייצגו, וכן איים עליו במלים "זה הסוף שלך". המערער עזב את המקום רק לאחר שהגיעה אליו המשטרה. המערער שב ודרש לקבל בחזרה את כספו בשני מועדים נוספים. הוא אף התלונן על נתן ללשכת עורכי הדין אלא שתלונתו נגנזה. בהמשך לכך, כך נטען, ביצע המערער את הירי הקטלני. כתב האישום ייחס למערער שתי עבירות של רצח בכוונה תחילה לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין או החוק).

4. בבית המשפט המחוזי כפר המערער בעבירות שיוחסו לו. המערער הודה בביצוע הירי ואף בכך שהוא גרם למותם של המנוחים. עם זאת, הוא כפר בחלק מן העובדות הנוגעות לאירועים שקדמו ליום הירי, וביחס לירי עצמו טען כי עומד לו הסייג לאחריות פלילית של העדר שליטה לפי סעיף 34 לחוק העונשין. בהתייחס לאירועים הקודמים שבהם הגיע למשרדו של המנוח המערער הכחיש שאמר לו "זה הסוף שלך", וכן טען שסוכם בינו לבין המנוח כי זה ישיב לו מחצית מן הכסף ששילם. לדבריו, הוא הגיע למשרד ביום האירוע כדי לקבל את הכסף המגיע לו. בהמשך לכך, גרסתו הייתה שנתן כינה אותו "זבל" וכי אינו זוכר מה התרחש לאחר מכן. לטענתו, הוא ירה בנתן ובימית מבלי שהיה מודע למעשיו, היינו תוך שלילת יכולת הרצייה שלו. באשר לירי במנוחה, טען המערער כי קיימת אפשרות סבירה שנפגעה ומתה מכדור תועה שנורה לעבר המנוח, עוד קודם שירה בה במישרין, ולכן אין מקום להרשיעו ברציחתה.

5. במשפט העידו מטעם התביעה השוטרים שניהלו את החקירה, מומחה מז"פ, מומחה נשק, הרופאה המשפטית שביצעה את נתיחת גופתה של המנוחה (ד"ר גיפס), הפסיכיאטר המחוזי, וכן אזרח בשם עופר חזן (להלן: חזן) שפגש במערער מיד לאחר האירוע. בנוסף, הוגשו מוצגים רבים, ובהם הודעות המערער במשטרה. מטעם ההגנה העידו המערער עצמו, אסרי וורקו, קרוב משפחה שלו וכן ד"ר ראסם כנאענה (להלן: ד"ר כנאענה), פסיכיאטר שערך חוות

דעת מומחה בעניינו של המערער ותמכה בטענה כי פעל בהעדר שליטה. לשיטתו של ד"ר כנאענה, בעקבות תאונת עבודה שאירעה למערער (נפילה מעמוד חשמל) הוא סבל מסימפטומים פוסט-טראומטיים, המגבירים את הסבירות לכניסה למצב דיסוציאטיבי בעקבות הצפה חרדתית. ד"ר כנאענה העיד כי כאשר המערער שמע את המנוח מקלל אותו הדבר יצר אצלו הצפה חרדתית על רקע תחושת הנחיתות שמלווה אותו עוד מתקופת עלייתו מאתיופיה, תאונת העבודה שאירעה לו והפרידה מאשתו. ד"ר כנאענה חיווה דעתו כי קיימת סבירות גבוהה שהצפה חרדתית זו הביאה את המערער למצב דיסוציאטיבי.

6. ביום 8.7.2014 הרשיע בית המשפט המחוזי את המערער בשתי העבירות שיוחסו לו לאחר שדחה את טענותיו - הן בכל הנוגע לתחולתו של סייג העדר השליטה והן בכל הנוגע לסיבת מותה של המנוחה.

7. תחילה, בית המשפט המחוזי דחה את טענת העדר השליטה, תוך שהוא נעזר באמות המידה שנקבעו בפסק דינו של בית המשפט העליון הקנדי *R. v. Stone* [1999] 2 S.C.R. 290 (להלן: עניין *Stone*), ובהן הבסיס שעליו מושתתת חוות הדעת הרפואית; עוצמתו של הגורם שהכניס את הנאשם למצב הדיסוציאטיבי; קיומם של מקרים שבהם הנאשם הגיב בצורה דומה לאותו גורם בעבר; וכן קיומו של מניע.

8. בית המשפט המחוזי קבע כי אין מקום לתת משקל לחוות דעתו של ד"ר כנאענה משום שזו התבססה בעיקר על גרסתו של המערער כי ירדה עליו "חשיכה" במהלך האירוע, בה בשעה שבית המשפט המחוזי סבר כי זוהי גרסה לא מהימנה. בית המשפט המחוזי הדגיש שד"ר כנאענה לא היה מודע למכלול הראיות האחרות בעניינו של המערער (בין היתר בדבר מערכת היחסים הקודמת בינו לבין המנוח ובדבר אמירותיו מיד לאחר האירוע). כמו כן, בית המשפט המחוזי קבע כי לא הונח בסיס לקביעתו של ד"ר כנאענה לפיה המערער חווה מקרים דומים של כניסה למצב דיסוציאטיבי בעבר.

9. באשר למהימנותו של המערער, בית המשפט המחוזי קבע כי קיימות סתירות בין גרסאותיו השונות באשר לחזרתו לתודעה. עוד קבע בית המשפט המחוזי כי גרסתו של המערער לפיה למד על כך שפגע במנוחה מחוקרי המשטרה נסתרת על-ידי אמירותיו בסמוך לאחר האירוע, מהן עולה כי הוא היה מודע לכך שפגע בה עוד בטרם הגיעה המשטרה. בית המשפט המחוזי הוסיף כי המערער הכחיש באופן גורף את אמירותיו בסמוך לאחר האירוע, עליהן העידו עדים שונים, וכי גם התנהלותו בחקירתו במשטרה ובתקופת שהותו במב"ן הייתה מניפולטיבית ומצביעה על מגמתיות.

10. בית המשפט המחוזי קבע עוד כי עוצמתו של הגורם שעל-פי הנטען הוביל לניתוק תודעתו אצל המערער - קריאתו של המנוח "זבל" לעברו - הוא נמוך, במיוחד בשים לב לתיאוריו של המערער את התנהגותו בסיטואציות אחרות. כן נקבע כי מלכתחילה נסיבות הפגישה בין השניים אינן מובילות באופן הגיוני למצב שבו המנוח יתבטא כך כלפי המערער.

11. בית המשפט המחוזי הוסיף כי גם אם היה מקבל את טענותיו של המערער בדבר התרחשותם של מקרים דומים בעברו, לא ברור מה היו הגורמים שהשפיעו עליו באותם מקרים, ונדמה שאין דמיון בינם לבין הגורם שהשפיע עליו במקרה זה. באופן דומה נקבע כי אף אין קשר בין הטראומה הראשונית שנגרמה למערער ולשיטתו הובילה לפוסט-טראומה לבין הגורם שעל-פי הנטען הוביל לניתוק התודעתו במקרה זה.

12. לצד זאת, בית המשפט המחוזי ייחס משקל לכך שלמערער היה מניע לביצוע הירי, על רקע מערכת היחסים העכורה בינו לבין המנוח.

13. בית המשפט המחוזי ייחס משקל גם לאמירותיו של המערער לאחר האירוע, אשר מעידות על כך שידע וזכר מה עשה כבר באותה עת (כגון אמירותיו לחזן, האזרח שבו פגש מיד לאחר צאתו מן המשרד כי הוא "יורה טוב" ו-"פגעתי בהם"). בית המשפט המחוזי דחה, בהקשר זה, את טענתו של המערער כי הן היו יכולות לנבוע מהסקה לוגית שביצע לאחר שחזר לתודעתו.

14. בית המשפט המחוזי דחה גם את הטענה שהמנוחה נפגעה תחילה על-ידי כדור תועה כתוצאה מן הירי במנוח עוד לפני שהמערער ירה בה במישרין. דחיית הטענה התבססה בעיקר על חוות דעתו של מומחה המז"פ שבדק את זירת האירוע בהתייחס לזוויות הירי והממצאים בזירה, כמו גם על עדותה של הרופאה המשפטית.

15. ביום 26.1.2015 גזר בית המשפט המחוזי את דינו של המערער והשית עליו שני עונשים מצטברים של מאסר עולם החל מיום מעצרו. כמו כן, המערער חויב בתשלום פיצויים לקרוביהם של המנוחים.

הערעור

16. הערעור שבפנינו מכון הן כנגד הרשעתו של המערער והן כנגד גזר הדין שהושת עליו.

17. תחילה, המערער חוזר וטוען, וזוהי הטענה המרכזית שעליה השליך בא-כוחו את יהבו, כי ביצע את מעשי הירי במצב של "אוטומטיזם", בעת שהכול "חשך" עליו, וזאת על רקע מצב קודם של פוסט-טראומה. לטענתו, כאשר המנוח הטיח בו את המילה "זבל" הדבר גרם לו להלם ששימש כגורם מניע של הפוסט-טראומה ולפעולת הירי במצב של אוטומטיזם. בא-כוח המערער הוסיף וטען כי אין להציב משוכה גבוהה מדי בדרך להוכחתה של טענת הגנה זו, אשר הרמת הנטל שהיא מטילה הפכה לטענתו למשימה "הרקוליאנית".

18. המערער טוען כי חוות הדעת של ד"ר כנאענה תומכת בטענה זו, וכי לא היה מקום להסתמך על דבריו של הפסיכיאטר מטעם התביעה, ד"ר משה קליאן, משום שעדותו אינה מהווה עדות מומחה בשאלת האוטומטיזם. המערער מוסיף כי אין סתירות מהותיות בגרסאותיו, שעמדו בבסיס חוות הדעת של ד"ר כנאענה, וכי חוות דעת זו התבססה גם על ההיסטוריה הרפואית והפסיכיאטרית שלו.

19. המערער מדגיש כי התנהגותו לפני, במהלך ואחרי האירוע מעידה על כך שהירי בוצע על-ידו במצב של העדר שליטה. המערער טוען כי עובר לאירוע ציין בפני אנשים שונים שהוא הגיע למקום כדי להיוועד עם אדם אחר, ולא גילה סימני מתח או עצבנות. עוד הוא טוען כי בעת האירוע בוצע "ירי מוגזם", וכי הממצאים מלמדים על כך שלא שינה הרבה ממקומו. בנוסף, לאחר האירוע, כך נטען, המערער לא ניסה לברוח ומסר את נשקו ללא התנגדות. המערער חוזר על טענתו כי אמירותיו לאחר האירוע התבססו על הסקה לוגית בדיעבד ולא על מודעות למתרחש בזמן אמת, וכי גם לפי עדותו של ד"ר כנאענה אמירות אלו אינן מאיינות את האפשרות שפעל בהעדר שליטה. המערער מוסיף וטוען כי שליטתו

בנשק מחזקת את טענת האוטומטיזם מפני שביצוע ירי מדויק הוא "טבע שני" עבורו, וכן חוזר ומצביע על שני אירועים בעברו שבהם חווה לטענתו תחושה דומה. הוא מטעים כי עד לאירוע היה אדם נורמטיבי ולא נקט באלימות.

20. לטענת המערער, בית המשפט המחוזי נקט גישה מחמירה מדי בכל הנוגע לטענת האוטומטיזם (כשהוא מנחה עצמו לאורו של פסק הדין הקנדי בעניין *Stone*) ובכך הציב רף גבוה מדי לקבלתה. בהמשך לכך, המערער טוען כי בית המשפט המחוזי החיל באופן שגוי את הדרישות שהותוו בפסק הדין בעניין *Stone* על עניינו. בין היתר, המערער טוען כי בית המשפט המחוזי שגה בכל הנוגע לבחינת עוצמת הגורם שהכניס את המערער למצב הדיסוציאטיבי, שכן בחינה זו צריכה להיעשות בשים לב לרגישותו ולנסיבותיו של הנבדק. בהקשר זה, נטען כי היה מקום לייחס משקל לרקע התרבותי של המערער, בן העדה האתיופית, וזאת בהתייחס לקביעתו של ה-DSM באשר להשפעה של הרקע התרבותי, בעיקר של אנשים החיים בחברות מסורתיות, על כניסה למצבים דיסוציאטיביים. המערער מוסיף כי אין הכרח שהגורם למצב הדיסוציאטיבי יהיה זהה לגורם שעורר מצבים דיסוציאטיביים קודמים. עוד הוא טוען כי לא היה לו מניע לרצוח את המנוח, לא כל שכן את המנוחה, אשר כלל לא ידע כי היא בתו של המנוח.

21. בנוסף, המערער חוזר וטוען לאפשרות שהמנוחה נפגעה כבר מכדור תועה שנפלט אל מעבר לחדר העבודה של המנוח, ולכן אין להרשיעו בגין מותה בעבירת הרצח. לטענתו, קיימת סבירות כי לפחות קליע אחד שנורה בחדרו של המנוח חדר דרך מטרת ביניים (כגון קיר) ופגע בצוואר של המנוחה פגיעה קטלנית. טענה זו מתבססת, לשיטתו, על הפער בין מספר תרמילי התחמושת שנמצאו בזירה לבין מספר פצעי הכניסה בגופם של המנוח והמנוחה; על עדותה של הרופאה המשפטית לפיה אין דרך לדעת איזו מהפגיעות במנוחה הייתה הפגיעה הקטלנית; וכן על כך שאותר קליע על רצפת חדר הארכיון, המצוי מעבר לקיר חדרו של המנוח.

22. בכל הנוגע לגזר הדין נטען כי עונש המאסר שהושת על המערער צריך להיות פחות משני מאסרי עולם רצופים. המערער סבור כי הדבר מתחייב מן הטענה שהמנוחה נפגעה מכדור תועה, ועל כן מדובר במעשה אחד כמשמעו בסעיף 186 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: חוק סדר הדין הפלילי). לחלופין, המערער סבור כי במקרה זה היה על בית המשפט המחוזי לקבוע מתחם ענישה בגין האירוע שכלל את שני מעשי הרצח לפי תיקון 113 לחוק העונשין (חוק העונשין (תיקון מס' 113), התשע"ב-2012) ובהתאם לכך לקבוע את העונש המתאים, דבר שלא נעשה. בהמשך לכך, נטען כי היה על בית המשפט המחוזי לשקול את נסיבותיו האישיות הקשות של המערער ולהקל בעונשו, ולו במעט.

23. המדינה סומכת את ידיה על פסק דינו של בית המשפט המחוזי ומבקשת לדחות את הערעור על כל חלקיו. המדינה מוסיפה כי עניין *Stone* מהווה כלי עזר ראוי לבחינתה של טענת האוטומטיזם, וכי בית המשפט המחוזי ניתח נכונה את עניינו של המערער גם בהתאם לאמור באותו עניין.

24. באשר לעונש הראוי, המדינה טוענת כי תיקון 113 לחוק העונשין אינו רלוונטי ביחס לעבירת הרצח שבצדה עונש חובה של מאסר עולם, כך שהשאלה היחידה שעל בית המשפט להכריע בה בהקשר זה היא האם עונשי המאסר במקרה של ריבוי עבירות רצח ירצו בחופף ובמקביל. בהמשך לכך, לטענת המדינה הענישה הראויה במקרה זה היא עונשי מאסר עולם מצטברים.

25. לאחר ששקלנו את טענות הצדדים הגענו לכלל דעה כי דין הערעור להידחות על כל חלקיו.

טענת האוטומטיזם

26. סעיף 34 לחוק העונשין מכיר בהגנה של העדר שליטה, החלה - בין השאר - על מצב של אוטומטיזם. וכך נקבע בו:

"לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשה ולא היה בידו לבחור בין עשייתו לבין ההימנעות ממנו מחמת העדר שליטה על תנועותיו הגופניות, לענין אותו מעשה, כמו מעשה שנעשה עקב כפייה גופנית שהעושה לא יכול להתגבר עליה, תוך תגובה רפלקטורית או עוייתית, בשעת שינה, או במצב של אוטומטיזם או של היפנוזה".

27. אין, ולא יכולה להיות מחלוקת, על כך שההגנה של העדר שליטה מהווה סייג לאחריות פלילית, וכי היא מובחנת מן ההגנה של העדר שפיות. יחד עם זאת, בית משפט זה עמד לא אחת על כך שיש לבחון טענה זו בזהירות המתחייבת, "כדי שלא יולך שולל על-ידי מה שלאמיתו של דבר איננו אלא... 'המפלט האחרון של הגנה הנדונה לכשלון מראש'" (ע"פ 382/75 חמים נ' מדינת ישראל, פ"ד ל(2) 736, 729 (1976) (להלן: עניין חמים); ראו עוד: ע"פ 226/02 קישוני נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (2.5.2012); ע"פ 597/88 אנג'ל נ' מדינת ישראל, פ"ד מו(5) 232, 221 (1992) (להלן: עניין אנג'ל); ע"פ 79/87 גרנות נ' מדינת ישראל, פ"ד מג(3) 617, 643-644 (1989) (להלן: עניין גרנות)).

28. על הטוען לקיומה של הגנת האוטומטיזם להראות כי "בשעת האירוע הנדון היה הנאשם נטול הכרה (או מודעות) על הנעשה אותו ומסביבו ועקב כך, לא שלט על תנועותיו" (עניין חמים, בעמ' 735). בכל מקרה ומקרה, צריך לבחון האם הונחה תשתית עובדתית מספקת לקבלת הטענה. בהקשר זה יש חשיבות לקיומה של חוות דעת רפואית התומכת בטענת הנאשם, אך בנוסף אליה בית המשפט נדרש לבחון גם את יתר הראיות, ובכלל זה את התנהגות הנאשם ואמירותיו בסמוך לאירוע ובמהלכו (ראו למשל: ע"פ 870/80 לדאני נ' מדינת ישראל, פ"ד לו(1) 29, 34-37 (1982); עניין אנג'ל, בעמ' 233-235; עניין גרנות, בעמ' 644-645; ע"פ 3768/08 סלאמה נ' מדינת ישראל, פסקה 13 לפסק דינו של השופט א' א' לוי (7.11.2010); ע"פ 2170/06 מלול נ' מדינת ישראל, פסקאות י"ח-כ"ד (8.7.2009)).

29. לאחר שבחנו את הדברים אנו סבורים כי לא היה כל דופי בקביעותו של בית המשפט המחוזי בכל הנוגע לטענת ההגנה של "אוטומטיזם", קביעות שהתבססו על התשתית העובדתית שבפניו. אין אפוא דבר בין טענת בא-כוחו של המערער באשר למעמסה ה"הרקוליאנית" כביכול בהוכחתה של טענת אוטומטיזם לבין המקרה שבפניו.

30. חוות דעתו של ד"ר כנאענה אכן חיה במידה רבה מפיו של המערער, ולכן לחוסר המהימנות שיוחס למערער נודעת חשיבות רבה בהקשר זה. בנוסף, ד"ר כנאענה לא היה מודע למכלול הראיות בעניינו של המערער בעת שערך את חוות הדעת, ועל כן קשה לייחס לה משקל רב (ראו: עניין חמים, בעמ' 749-750). כך, ד"ר כנאענה לא היה מודע לאמירותיו של המערער לעדים שונים לאחר האירוע, הוא לא קרא את עדותו של המערער בבית המשפט המחוזי ואף לא ידע שהמנוח והמנוחה היו בחדרים נפרדים בעת שנורו.

31. כמו כן, בחינת התנהגותו ואמירותיו של המערער בסמוך לאירוע מלמדות כי הוא היה מודע למעשיו.

32. מיד לאחר האירוע פגש המערער באזרחים ובשוטרים, ומסר להם מידע על שאירע. חזן, העובד בבנין כלל, פגש במערער מיד בצאתו ממועדון של המנוח. לדבריו, המערער אמר לו "אני יורה טוב וכשאני יורה אני פוגע. פגעתי בהם", וכי הוא אף חזר על כך מספר פעמים (ת/62; עמ' 179-180 לפרוטוקול הדיון). אורי תורג'מן (להלן: תורג'מן), הקב"ט של בנין כלל, מסר כי שמע את המערער אומר כי הוא "ירה בבחורה" (ת/12). פקד אמיר בן קיקי שהגיע לזירת האירוע תיאר בדו"ח פעולה כי כאשר שאל את המערער מה קרה הוא השיב שהמנוח הוא עורך דינו "והוא קיבל 20 אלף שקל והיו הרבה בעיות". כאשר נשאל האם זו הסיבה לכך שירה במנוח השיב "כן". בהמשך, לאחר שלקח את המערער לבדיקות פורנזיות, אמר לו המערער "למה זה? אני עשיתי" (ת/54). גם רפ"ק רפאל עזרא, שערך למערער בדיקות פורנזיות ביום האירוע, מסר כי המערער אמר לו "אני לא מבין בשביל מה צריך זה, אני עשיתי, אני יריתי" (ת/53). רס"מ אהוד דורי תיאר במזכר שערך (ת/5) כי המערער מסר לו שהוא שכר את שירותיו של המנוח לצורך הליכי הגירושין מאשתו, אך המנוח לא טיפל בתיק שלו כמו שצריך. בהמשך לכך מסר המערער כי "אני באתי למשרד שלו והרגתי אותו", ובתגובה לשאלה כיצד עשה זאת ענה "יריתי בו ובפקידה שלו עם האקדח שלי". כשנשאל כמה כדורים ירה השיב "הרבה. הרבה כדורים. אני לא זוכר כמה".

33. אמירות אלו מצביעות על כך שהמערער זכר את פרטי האירוע, ולא רק הסיק שירה בנתן ובימית לאחר שראה את האקדח משוך לאחר, כטענתו. המערער ידע לתאר את מעשיו מיד בסמוך לאחר האירוע, להבחין בין פרטים שזכר לבין פרטים שלא זכר (דוגמת מספר הכדורים שירה במנוחים), ואף הסביר את הרקע למעשיו.

34. המערער טען כי התנהגותו לאחר האירוע והעובדה שלא ברח מהמקום אינן מתיישבות עם הטענה כי היה מודע למעשיו. אין בידינו לקבל טענה זו. אכן, מעדויותיהם של הנוכחים עולה כי המערער היה "שלו ורגוע" (ת/12, שורות 17-18), כי הוא לא התנגד לכך שהעד חזן נטל ממנו את האקדח והושיבו במשרדו (ת/62; עמ' 179 לפרוטוקול הדיון), ואף לא התנגד כאשר נעצר ונערך עליו חיפוש (ת/7). אולם, התנהגותו זו בצירוף אמירותיו לפיהן הוא זה שירה במנוחים יכולה להעיד דווקא על כך שהיה מודע למעשיו והשלים עמם, ועל כן לא ראה טעם להתנגד. אף לא ניתן לקבל את הטענה כי הירי המוגזם שביצע במהלך האירוע מעיד בהכרח על העדר שליטה, ולא על זעמו באותו זמן (ראו והשוו: עניין אנג'ל, בעמ' 234).

35. בהמשך לכך, כפי שקבע בית המשפט המחוזי, קיימות סתירות בין גרסאותיו השונות של המערער, ובין לבין עדויותיהם של העדים. ראשית, כבר בהודעתו מאותו היום המערער הכחיש שאמר כי הוא ביצע את הירי, בשונה מאמירותיו לעדים מיד לאחר האירוע (ת/1, שורות 150-152, 214-215). שנית, קיימות סתירות בגרסאותיו של המערער בכל הנוגע למקום שבו חזר לתודעה. כך, בהודעתו במשטרה מיום האירוע מסר המערער כי ראה שהמנוח נפל על הרצפה ואז הוא יצא מהמשרד וביקש שיקראו למשטרה, ולכן לכל הפחות המערער חזר לתודעה בחדרו של המנוח (ת/1, שורות 200-204, 213). לעומת זאת, בעדותו בבית המשפט המחוזי מסר המערער כי הבין שירה במנוח רק לאחר שיצא מהמשרד וראה את האקדח משוך לאחר (עמ' 282 לפרוטוקול הדיון). זאת ועוד, בשחזור מסר המערער כי חזר למודעות רק כשיצא מחדרו של המנוח אל חדר הקבלה. כאשר עומת עם אמירתו בחקירה לפיה ראה את המנוח שכוב על הרצפה אמר כי הוא "סיים" והוא לא מעוניין להשיב, ובהמשך כי הוא לא זוכר (ת/3א, דקות 22-31). שלישית, המערער לא הציג גרסה עקבית גם בכל הנוגע למודעותו לכך שפגע במנוחה. בעדותו בבית המשפט המחוזי טען המערער כי הוא למד על כך שירה גם במנוחה מהמשטרה (עמ' 295-296 לפרוטוקול הדיון), אך למעשה הוא אמר כבר לחזן "פגעתי בהם", ותורג'מן שמע אותו אומר שהוא "ירה בבחורה". על כך יש להוסיף כי המערער בחר

שלא לענות על שאלות רבות בחקירתו במשטרה באשר לאירוע הירי, ואף סירב לענות על שאלות שנגעו למצבו הנפשי, לרבות האם הוא מטופל על-ידי פסיכיאטר והאם הוא מקבל תרופות (ת/1, שורות 122-140, 159-190).

36. הנה כי כן, בחינת טענותיו של המערערלפי אמות המידה שהותוו בפסיקה הישראלית (ראו פסקה 28 לעיל) מעלה כי אין מקום להכיר בסייג של העדר השליטה בנסיבות עניין. חוות הדעת הרפואית שעליה ביקש המערער להסתמך נשענה על מסד עובדתי רעוע ולא ניתן לתת לה משקל של ממש. כמו כן, התנהגותו ואמירותיו של המערער לאחר האירוע מלמדות על כך שהיה מודע למעשיו, וגרסתו בנוגע לאירוע נדחתה כלא מהימנה. בנסיבות אלה, אין אנו נדרשים להכריע במחלוקות בין הצדדים באשר לשאלה האם ראוי להיעזר גם באמות מידה נוספות לבחינתה של הגנת האוטומטיזם בהתאם לפסק הדין בעניין *Stone*.

סיבת מותה של המנוחה

37. באשר לסיבת מותה של המנוחה, הטענות בנוגע למסלולו של כדור תועה שפגע בה היו טענות דחוקות, שנסתרו מניה וביה בעדותו של מומחה המז"פ. מומחה זה נשאל על-ידי באת-כוח המדינה האם ייתכן שכדור שנורה לעבר המנוח פגע במנוחה, והשיב באופן חד משמעי כי הדבר אינו אפשרי (עמ' 73 לפרוטוקול הדין). בהמשך, כשנשאל על-ידי בא-כוחו של המערער האם ייתכן שהמנוחה נפגעה לראשונה כשהיא רצה לכיוון דלת חדר הארכיון השיב כי הדבר אפשרי, "אבל הקליע הזה היה חייב להיות נורה... [כ]שהנאשם לא נמצא בחדר של עורך הדין אלא נמצא בחוץ ומכוון עליה" (שם, בעמ' 81). מומחה המז"פ שלל גם את האפשרות שכדור שנורה בחדרו של המנוח עבר דרך החלון המחובר בין חדרו לבין חדר הקבלה ופגע במנוחה, וזאת בשים לב לכיווני הירי (שם, בעמ' 91). באשר לפער בין מספר התרמילים למספר פצעי הכניסה מסר מומחה המז"פ כי ייתכן שהיו עוד תרמילים בזירה שלא נמצאו (שם, בעמ' 97).

38. על כך יש להוסיף כי אפילו הפגיעה בצווארה של המנוחה התרחשה באופן המתואר, הרי שהיא נפגעה זמן קצר מאד לאחר מכן מירי ישיר, ואין בסיס ממשי לקביעה שנפטרה עוד קודם לזו. הרופאה המשפטית העידה בנושא זה כי מותה של המנוחה נגרם כתוצאה משוק עקב איבוד דם בשל מעבר של קליעים דרך איברים חיוניים. לדבריה, כל אחת מהפגיעות באיברים אלו הייתה יכולה לגרום למותה, אבל כולן יחד כנראה גרמו לאיבוד מהיר יותר של דם (שם, בעמ' 117-119).

עונשו של המערער: תיקון 113 ועונשי חובה

39. המסקנה שאליה הגענו היא שהרשעתו של המערער במעשים שיוחסו לו הייתה בדין. נותרו אפוא להכרעה הטענות לעניין העונש. כפי שנסביר להלן, אנו סבורים כי גם דין של אלה להידחות.

40. כאמור, המערער טען כי כדור תועה שנורה לעבר המנוח פגע גם במנוחה וגרם למותה, כך שהמעשה שהוביל למותם של נתן וימית הוא "אותו מעשה", כמובנו בסעיף 186 לחוק סדר הדין הפלילי. על כן, כך נטען, לא ניתן להענישו בגין מעשה זה יותר מפעם אחת. אולם, משנדחתה טענתו של המערער בכל הנוגע לסיבת מותה של המנוחה, ממילא נדחת גם טענתו בנושא זה לעניין העונש.

41. טענתו החלופית של המערער ביחס לעונש היא כי יש לקבוע מתחם ענישה ובמסגרתו את העונש ההולם גם כאשר מדובר בעבירת הרצח. אנו סבורים כי גם דינה של טענה זו להידחות. אנו תמימי דעים עם המדינה שעונש החובה בגין רצח אינו מאפשר להפעיל את ההסדר של הבניית ענישה וקביעתו של מתחם עונש הולם לפי תיקון 113 לחוק העונשין במקרה של הרשעה ברצח בודד. העיקרון החל על הענישה בגין רצח לא יהיה שונה אפוא במקרה של הרשעה ביותר מעבירת רצח אחת. האם צדק בית המשפט המחוזי בהשיתו על המערער שני עונשי מאסר מצטברים? אנו סבורים שהתשובה על כך היא חיובית, בשים לב למשקל שיש לייחס לחייו של כל אחד מן הקורבנות (ראו: ע"פ 1742/91 פופר נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(5) 289 (1997)).

סוף דבר

42. התוצאה היא שדין הערעור להידחות על כל חלקיו. אכן, ניתן להתרשם כי המערער נקלע למצב משברי בחייו. הוא חש פגוע מן המנוח וכנראה היה שרוי במצוקה על רקע התמוטטות חיי המשפחה שלו והקשיים הנוספים שחווה מאז עלייתו לארץ. עם זאת, לא הונח בסיס לטענות ההגנה שלו. למותר לציין, שלא הייתה כל הצדקה להתפרצות הרצחנית שלו שקיפדה באחת שתי נפשות ופגעה באופן קשה ביותר במשפחה שחייה השתנו ללא הכר באותו יום מר ונמהר.

43. אשר על כן, הערעור נדחה.

ש ו פ ט

השופט ס' ג'ובראן:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט ח' מלצר:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינה של השופטת ד' ברק-ארז.

ניתן היום, י"ז באייר התשע"ו (25.5.2016).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ש ו פ ט
